

Naukšēnu pagasta bibliotēkas caur laikiem

2020

. gadā Valmieras bibliotēka izsludināja novadpētniecības konkursu "Manas bibliotēkas vēstures lappuses", lai rosinātu pētīt bibliotēku darbības vēsturi pagastā.

Līdz augstam esmu vākusi un apkopojusi informāciju par Naukšēnu pagasta bibliotēkām.

Naukšēnu Mūzikas – Palīdzības biedrības bibliotēka dibināta 1913. gadā. Tā atrodas Naukšēnu pagasta "Mirķu" 1. pakāpes pamatskolas telpās. Bibliotēku drīkst lietot tikai Mūzikas – Palīdzības biedrības biedri. Grāmatu izsniedz uz vienu mēnesi. Laikā no 1914. gada – 1918. gadam bibliotēkā ir 211 sējumi.

Kara laikā bibliotēka nedarbojas un tiek izvazāta un saplēsta 91 grāmata.

No 1920. gada bibliotēka atsāk darbu. Lasītāju skaits bibliotēkā ir 33.

1923. gadā Kultūras fonds piešķir 44 grāmatas un biedrība par saviem līdzekļiem iegādājusies 80 grāmatas, tomēr tas nespēj apmierināt lasītāju prasības. Uz 1924. gadu bibliotēkā ir 90 lasītāji. Bibliotēka darbojas katru dienu. Tiek pasūtīti vairāki žurnāli: "Domas", "Ritums", Latvju grāmata", "Jaunības Teikas".

1924. gadā bibliotēka atrodas pagasta valdes kancelejā. Bibliotēkā ir 638 sējumi, reģistrēti 100 lasītāji.

1926. gadā nodibina jaunu biedrību – Naukšēnu Izglītības biedrību. Tās pārziņā tiek nodots viss Mūzikas – Palīdzības biedrības īpašums, ieskaitot Kultūras fonda bibliotēku.

1935. gadā bibliotēka darbojas reizi nedēļā 2 stundas. Pārziņa pienākumus veic skolotājs A. Ķirsis. Krājumā ir 729 grāmatas, reģistrēti 19 lasītāji.

Vācu laikā grāmatas izsniedz skolotāji, jo bibliotēka atrodas skolas telpās. Galvenais grāmatu pārziņis ir direktors H. Vēliņš.

Bibliotēkas bija arī skolās: Nurmu, Piksāru, Tēcēnu 1. pakāpes un Mirķu 6. – klasīgajā pamatskolā. Sekojot valsts prezidenta K. Ulmaņa draudzīgam aicinājumam, skolām tiek dāvinātas grāmatas. "Mēs, Piksāru skolas skolēni un skolotāji, saņemusi mīlo ciema kukuli – grāmatas, kas ziedotas, sekojot valsts prezidenta Ulmaņa draudzīgajam aicinājumam, jūtamies dziļi iepriecināti. Mīļš, sirsnīgs paldies tāli – tuvajiem draugiem, grāmatu dāvinātājiem un Kultūras fondam." ("Rīts", Nr.203, 25.07.1936.)

Tieslietu ministrs H. Apsītis ziedojis Naukšēnu pagasta Nurmu skolai 100 latus grāmatu iegādei. ("Rīts", Nr. 61, 02.03.1935.)

Laikraksts "Liesma" (02.02.1949.) vēsta, ka iekārtota jauna bibliotēka Naukšēnu pagastā kolhozā "Stars" ar 200 grāmatām. Jau pirmajā dienā bibliotēkā ieradās prāvs lasītāju skaits.

Piksāru ciema bibliotēka dibināta 50. gadu sākumā. Bibliotēka atrodas "Imerās". Turpat arī pasts un ciema padome. Bibliotekāre Elza Ošiniece. Tad bibliotēku nodod kolhozam "Zvaigzne". Grāmatas pārved uz Piksāru krejotavu. Tur grāmatas lasītājiem izsniedz V. Lapiņa. Pēc dažiem gadiem bibliotēku pārņem ciems un bibliotēka atgriežas "Imerās" ar plašākām telpām. Par bibliotekāri strādā Inta Pētersone. "Rūjienas rajona Piksāru ciema kolhoza "Zvaigzne" bibliotēka aktīvi sarīko pārrunu vakarus. Bibliotēkā ir ap 600 grāmatu, lasītāju skaits – 60. Bez tam grāmatas saņem arī no Rūjienas pilsētas ceļojošās bibliotēkas". ("Padomju Jaunatne", Nr. 90 (10.05.1951.)

Kādu gadu strādā E. Rumba, tad atkal I. Pētersone. Kopā viņa nostrādā 25

Ilggadējā Naukšēnu pagasta bibliotekāre Valentīna Sūna

Piksāru bibliotekāre Inta Pētersone

Ilggadējā Naukšēnu vidusskolas bibliotekāre Ilga Baune

Foto no Naukšēnu bibliotēkas arhīva

Visilgāk - 38 gadus Naukšēnu bibliotēkas vadītāja bija Brigita Ceriņa

Foto: Antis Lūsa

gadus. Bibliotēkā ap 1000 grāmatu un 130 lasītāji.

Lasītājiem grāmatas pieved arī mājās. Bija izsniegšanas punkti "Mirķos" un "Ērmuižās".

1993. gadā bibliotēku slēdz.

Pirmajā miera gadā (1945) par bibliotēkas vadītāju Naukšēnos sāk strādāt Valentīna Sūna.

1948. gadā Naukšēnu pagasta bibliotēkā ir 1696 eksemplāri grāmatu. Pagasta zemnieki, jaunieši un inteliģence iecienījuši padomju dailliteratūru. Bibliotēkā ir 103 lasītāji. Bibliotēka izdod sienas avīzi "Jaunā Maša", kura aicina zemniekus pasteidzināt ražas novākšanu.

No 1949. gada bibliotēka atrodas "Doktorāta" telpās – 12 kvadrātmetri. Grāmatas tiek atvestas arī no skolas. Pāri par 1000 ļoti labu Latvijas laikā izdotu grāmatu. Kopā bibliotēkā ir 2152 grāmatas un 201 lasītājs.

No 1951. gada bibliotēka atrodas ciema izpildkomitejas telpās "Strēlniekos". Sākumā telpu kopplatība ir 20 m², tad 24m², 1958. gadā – 30 m². No 1959. gada 45 m².

Ustups laikrakstā "Liesma" (Nr.146, 05.12.1959.) raksta: "Naukšēnu ciema bibliotēkas darbs ievērojami paplašinājies un kļuvis vispusīgāks tieši pēdējos gados. Lasītāju skaits pieaudzis līdz 370, bet grāmatu fondi sniedzas jau pāri 4,5 tūkstošiem. Biedre Sūna par labo darbu vairākkārt saņēmusi republikas Kultūras ministrijas un rajona Kultūras nodaļas

Goda rakstus.

Padomju gados bibliotēkas krājums palielinās ļoti strauji. Ienāk daudz nevērtīgas literatūras.

Nostrādāju bibliotēkā 33 gadus, 1978. gadā Valentīna Sūna aiziet pensijā. No 1978. gada 1. aprīļa par bibliotēkas vadītāju sāk strādāt Brigita Ceriņa.

Telpas nepiemērotas grāmatu krātuvei – krājums pieaudzis līdz 11258 eksemplāriem, 419 lasītāji. Krājums nav pārskatāms.

Ļoti populāras 80.- gados ir Dzejas dienas. Vispirms tiek aicināti Rūjienas puses literāti K. Kalnietis un V. Rūja. Sevišķu atsaucību gūst tikšanās ar rakstnieci Zentu Ērgli – jaunā kultūras nama zāle pārpildīta.

"Jāsaka gan, ka rajonā nav vairs mazākas telpas kā Naukšēnu bibliotēkai. Gluži kā putna ligzda, kur 1945. gadā bija 2 tūkstoši grāmatu, tagad – 15 tūkstoši. Ne apgriezties. Mums rāda jaunus, zālē ieaugušos izpildkomitejas pamatus, kur pārcelsies arī bibliotēka..." ("Liesma", Nr.167(25.10.1988).

1993. gada 1. novembrī jaunajās telpās darbu sāk bibliotēka. Telpu kopplatība 204 m². Krājums pieaudzis līdz 16000, lasītāju skaits ap 400.

1997. gada 31. janvārī bibliotēkā ieņemas valsts prezidents Guntis Ulmanis. Prezidents dāvina bibliotēkai grāmatu "No tevis jau neprasa daudz".

Jaunajās telpās ir iespējams rīkot jaukas un plašas izstādes: Ziemassvētku rotājumi, Ziedu kompozīcijas, skolēnu

radīto darbu izstādes un citas.

Sākot ar 2003. gadu, bibliotēkas vadītāja Brigita Ceriņa katru dienu veic pierakstus dienasgrāmatā – svarīgākie notikumi pasaulē, Latvijā, pagastā. Arī par laika apstākļiem. Gada beigās atlasa svarīgo un rodas ieraksts pagasta vēstures grāmatā.

2004. gada 10. septembrī bibliotēkā pieslēdz internetu.

2005. gadā bibliotēkā ir 4 datori, printeris, kopētājs.

2005. gada 26. janvārī bibliotēkā notiek grāmatas "Pirmais Naukšēnu vidusskolas direktors Herberts Vēliņš" un 2013. gadā 26. oktobrī grāmatas "Ilggadējais Naukšēnu vidusskolas direktors Oļģerts Treijs" atvēršanas svētki. Abu šo grāmatu autore Brigita Ceriņa.

2008. gadā bibliotēkas telpas tiek remontētas: krāso sienas, nomaina grīdas segumu, iekarināmie griesti, jauns apgaismojums. Logiem pieliktas žalūzijas, jauni datorgaldi un krēli.

2008. gadā bibliotēka strādā vienotā informācijas sistēmā "Alise".

No 2010. gada bibliotēkā sākas pasākumu cikls "Seno gadu stāsti". Pasākuma mērķis rast materiālus pagasta vēsturei. Tā tiek savākti materiāli par Naukšēnu muižu, kolhoza vēsturi, skolas Naukšēnu pagastā un citi.

Pēc 35 nostrādātajiem gadiem bibliotēkā Brigita Ceriņa dodas pelnītā atpūtā.

No 2013. gada 2. jūnija par Naukšēnu pagasta bibliotēkas vadītāju strādā Sarmīte Praudiņa.

Bez iepriekš minētajām bibliotēkām, Naukšēnu pagastā vēl darbojas bibliotēkas abās skolās. Naukšēnu vidusskolā par bibliotekāri visilgāk nostrādāju bibliotekāre Ilga Baune – 28 gadi.

Par bibliotekārēm Naukšēnu skolā strādājušas arī skolotājas Ērika Brūmane, Nora Vēliņa, Baiba Purmale, Everita Groševa, Dzintra Sietniece. Šobrīd par bibliotekāri Naukšēnu novada vidusskolā strādā Inga Medne. Bibliotēka iekārtota plašās un gaišās telpās.

Naukšēnu 23. arodskolā par bibliotekāri strādāja Elfrīda Ozoliņa. Bibliotēka ar bagātīgu grāmatu krājumu bija iepiesta ļoti mazās telpās.

Kopš 1998. gada arodskolas vietā darbojas SKII "Naukšēni" un bibliotekāra darbu kā papildus pienākumu veica Ligita Ceriņa un patlaban Dana Eglīte.

Paldies par sniegto informāciju B. Ceriņai, L. Ceriņai, E. Groševai, I. Pētersonei.◊

Sarmīte Praudiņa
Naukšēnu bibliotekāre